एवञ्च विध्यपेक्षितप्राशस्त्यरूपपदार्थप्रत्यायकतया अर्थवादपदसमुदायस्य पदस्थानीयतया विधिपदेनैकवाक्यता भवतीत्यर्थवादवाक्यानां पदैकवाक्यता । क्व तर्हि वाक्यैकवाक्यता ? यत्र प्रत्येकं भिन्नभिन्नसंसर्गप्रतिपादकयोर्वाक्ययोराकाङ्क्षावशेन महावाक्यार्थबोधकत्वं यथा "दर्शपौर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेत" इत्यादिवाक्यानां "समिधो यजति" इत्यादिवाक्यानाञ्च परस्पराङ्गाङ्गिभावबोधकतयैकवाक्यता । तदुक्तम् भट्टपादैः "स्वार्थबोधे समाप्तानामङ्गाङ्गित्वाद्यपेक्षया । वाक्यानामेकवाक्यत्वं पुनः संहत्य जायते इति" । एकमविसंवादितया तुल्यरूपं वाक्यम् । अविसंवादितया तुल्यरूपे २वाक्ये च । "श्रवणकटु नृपाणामेकवाक्यं विवव्रुः" रघुः । "एकमविसंवादिवाक्यमेकवाक्यम्" मल्लि० ।

एकवाद पु० एकेन हस्तेन वाद्यते वाद-कर्मणि अच् । १डिण्डिम वाद्ये शब्दरत्ना० तस्यैकहस्तेन वादनात् तथात्वम् । वादः कथाभेदः एकस्य एकत्वस्य ब्रह्माभिन्नत्वस्य वादः । २वेदान्तिभिरुक्ते वादभेदे सर्वेषां ब्रह्माभिन्नत्वेनैकत्वस्य प्रतिपादनात्तद्वादस्य तथात्वम् ।

एकविंशत् स्त्री एकाधिका विंशतिः पृ० । (एकुश) १संख्याभेदे २तदन्विते च एकविंशतिशब्दोऽप्यत्र स्त्री । एकविंशतः एकविंशतेर्वा पूरणः डट् । एकविंश तत्संख्यापूरणे स्वार्थे कन् तत्रैवार्थे "दश पूर्वान् परान् वंश्यानात्मानं चैकविंशकम्" मनुः । पूरणार्थे डटि वा तमटि तु एकविंशत्तम एकविंशतितम इतिभेदः तत्पूरणार्थे स्त्रियामुभयतो ङीप् । तदस्मिन्नधिकं शते सहस्रे वेत्यर्थे कन् । एकविंशतिक एकविंशदक एकविंशत्यधिकशतादौ वृद्ध्यायलाभोपदारूपेण दीयते इत्यर्थे कन् । एकविंशतिक एकविंशत्क वृद्ध्यादिरूपेण दीयमानविंशतिके शते । अवयवे कन् रूपमुक्तवत् एकविंशतिसंख्यायां न० । एकविंशतिर्मन्त्राः परिमाणमस्य स्तोमस्य ड । एकविंश १तावन्मन्त्रके स्तोमभेदे एकविंशस्तोमशब्दे तिवृतिः । "शत्शनोडिनिर्वक्तव्यः" "विंशतेश्च" वार्त्ति० डिनि । एकविंशिन् एकविंशतिसंख्यायुक्ते त्रि० स्त्रियां ङीप् । प्रकारे धा एकविंशतिधा एकविंशतिप्रकारे अव्य० । एकाधिका विंशतिः संख्येया डच् समा० । एकाधिकविंशतिसंख्येये । एकविंश संख्यातः स्तोमोऽस्त्यस्य मतुप् मस्य वः । एकविंशवत् एकविंशस्तोमान्विते त्रि० स्त्रियां ङीप् । "त्रिवृद्वतीं पुरस्तादुपदधात्येकविंशवतीं पश्चात्" शत०ब्रा० ८,४,४,१ ।

एकविंशस्तोम पु० कर्म्म० । एकविंशतिमन्त्रपरिमिते स्तोमभेदे "एकविंशस्तोमेन ऋषभो याज्ञतुरईजे" शत०ब्रा० १३,५,४,१५, स्तोमश्च सोमादियागेषु सामगैः क्रियमाणः पृष्ठ्यादिसंज्ञः स्तुतिभेदः । एकविंशस्तोमस्य विष्टुतिप्रकारः ताण्डम० ब्रा० भा० दर्शितो यथा "एकविंशस्तोमस्य चतस्रो विष्टुतयः । तत्र सप्तसप्तिन्याख्यां प्रथमां विष्टुतिं दर्शयति" भा० । "सप्तभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिस्स तिसृभिस्स एकया, सप्तभ्यो हिङ्करोति स एकया स तिसृभिः स तिसृभिः, सप्तभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिस्स एकया स तिसृभिः, सप्तसप्तन्येकविंशस्य विष्टुतिः" ब्रा० । "अथास्यैव स्तोमस्य उद्यत्याख्यां द्वितीयां विष्टुतिमाह" भा० । "पञ्चभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स एकया स एकया, सप्तभ्यो हिङ्करोति स एकया स तिसृभिः स तिसृभिः, नवभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स तिसृभिः स तिसृभिरुद्यत्येकविंशस्य विष्टुतिः" ब्रा० । "अथास्यैव स्तोमस्य प्रतिष्टुतिर्नाम तृतीया विष्टुतिः प्रदर्श्यते" भा० । "नवभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स तिसृभिः स तिसृभिः, पञ्चभ्यो हिङ्करोति स एकया स तिसृभिः स एकया, सप्तभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स एकया स तिसृभिः, प्रतिष्टुतिः" ब्रा० । "त्रिवृदादिस्तोमचतुष्टयप्रतिरूपकत्वात् अस्याः प्रतिष्टुतिरिति संज्ञा यौगिकी अथास्यैव स्तोमस्य सूर्म्याख्यां चतुर्थीं विष्टुतिं दर्शयति" भा० । "नवभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स तिसृभिः स तिसृभिः, तिसृभ्यो हिङ्करोति स पराचीभिः, नवभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स तिसृभिः स तिसृभिः सूर्म्युभयत आदीप्ता" ब्रा० । "उभयत आद्यान्त्ययोः पर्याययोर्ऋङ्नवकान्तेन त्रिवृत्त्वादुभयतः आदीप्ता त्रिवृतश्चाग्नेश्च प्रजापतिमुखात् सहोत्पत्तेरादीप्ता सूर्मी कृशा मध्ये स्थूलेतरा तत्सादृश्यादस्या अप्येषा संज्ञा । अस्या अपि मध्यमपर्यायस्य ऋक्त्रयात्मकत्वेन ऋङ्नवकाभ्यामल्पत्वात्" भा० । अत्र उद्यतीशब्दे दर्शिततद्भाष्यानुसारेण एतदर्थो दर्श्यते एकैककस्य साम्नः पञ्च भक्तयः प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधनाख्याः तत्र हिङ्कारस्तु त्रिभिस्त्रिभिरुद्गातृभिः कर्त्तव्यः "साम्ने साम्ने हिंकुर्य्युरिति" सूत्रकृतोक्तेः । तथा च सप्तभ्य इति चतुर्थी सप्त ऋचो गातुं हिङ्कुर्य्युरित्यर्थः । तत्र एकैकं सूक्तं त्रिरावर्त्तनीयम् । तत्राद्यावृत्तौ आद्याया द्वितीयायाश्च त्रिरभ्यासः । द्वितीयावृत्तौ द्वितीयाया अन्त्यायाश्च त्रिरभ्यासः । तृतीयावृत्तौ